

Bakgrund: ADHD är en av de vanligaste barnpsykiatriska diagnoserna som innebär svårigheter med ouppmärksamhet, hyperaktivitet och impulsivitet. Många med ADHD har även svårt att hantera starka känslor. Tonåren är en särskilt kritisk period då emotionella problem och svårigheter att reglera känslor blir extra tydliga. Det saknas dock studier på känsloreglering hos barn och ungdomar med ADHD där olika känslor och olika bedömare inkluderas, samt där andra psykiatriska symtom tas i beaktande. Vidare saknas studier om interventioner riktade mot att öka förmågan till god känsloreglering är genomförbara och effektiva för att förebygga och behandla ohälsa hos unga med ADHD.

Syfte: I denna studie avser vi undersöka känslomässig intensitet och reglering hos barn och ungdomar med ADHD via själv- och föräldraskattningar, hur dessa skattningar skiljer sig från jämnåriga utan ADHD och från jämnåriga med annan psykiatrisk problematik. Vi avser även utveckla en intervention riktad mot att öka förmågan till att hantera känslor hos ungdomar med ADHD.

Metod: Känslomässig intensitet och reglering, samt psykiatriska symtom, hos barn och ungdomar samlas bland annat in via själv- och föräldraskattningar. Skattningar inhämtas från patienter inom barn- och ungdomspsykiatri (BUP) i Uppsala, samt av friska kontroller. Ett mindre antal gör en fördjupad bedömning kring psykiatriska diagnoser och kognitiv förmåga. En intervention riktad mot att öka förmågan till att hantera känslor utformas och utvärderas med en single-case design.

Resultat: Databesamling pågår och till dags datum har skattningar samlats in från fler än 300 patienter på BUP. Utöver detta har 75 barn/unga med ADHD genomgått en fördjupad bedömning och data har samlats in från ca 80 jämnåriga kontroller utan ADHD som inte har kontakt med BUP. I ett manuskript som är inne för vetenskaplig granskning har totalt 111 ungdomar och 212 vårdnadshavare lämnat skattningar inför nybesök på BUP, samt 58 barn och ungdomar med diagnos ADHD och 48 friska kontroller inkluderats. Resultatet visar att både ADHD diagnos och ADHD symtom är relaterade till starkare känslomässig reaktivitet och bristande reglering av ilska. Associationen var oberoende av kön, ålder och andra psykiatriska symtom. Även högre skattad glädje och svårigheter att reglera denna var associerat med ADHD. Koppling mellan ADHD och bristande känsloreglering validerades i föräldraskattningar och var lika för flickor och pojkar. Reaktivitet och reglering av ledsenhet och oro var dock inte kopplat till ADHD symtom när hänsyn togs till andra psykiatriska symtom. En intervention har skapats av forskargruppen, baserat på en etablerad modell för känsloreglering. Totalt 7 ungdomar har genomfört hela behandlingen om 8 tillfällen och skattningar av känsloreglering har inhämtats kontinuerligt före, under och efter behandlingen. Preliminära resultat visar att de flesta skattade en bättre förmåga till känsloreglering under behandlingen, men då flera även skattade en förbättring under mättillfällen innan behandlingen påbörjades så måste resultatet tolkas med försiktighet. Majoriteten ansåg att behandlingen hade hjälpt dem och kunde rekommendera den till andra.

Konklusion/betydelse: Bristande känsloreglering av framförallt ilska är nära förknippat med ADHD. Behandling av bristande känsloreglering vid ADHD verkar genomförbart men fler studier behövs för att utvärdera effekten av behandlingen.

Spridning av resultaten

a) Vetenskapliga publikationer

En vetenskaplig publikation relaterad till denna studien är publicerad sedan tidigare:

- Astenvald, R., Frick, M. A., Neufeld, J., Bölte, S., & Isaksson, J. (2022). Emotion dysregulation in ADHD and other neurodevelopmental conditions: a co-twin control study. *Child Adolesc Psychiatry Ment Health*, 16(1), 92. doi:10.1186/s13034-022-00528-0

Ett inskickad manuskript är ute på granskning i vetenskaplig tidskrift.

- Astenvald, R., Frick, M. A., & Isaksson, J. Reactivity and regulation of negative and positive emotions in adolescent diagnostic and trait-level ADHD: A cross-sectional study. Submitted for review.

b) Föredrag

- Sveriges Neuropsykologiska Förening (SNPF). "Psykologisk behandling för barn och unga med ADHD" – Johan Isaksson
- IMV Seminar Uppsala university. "Psychological interventions for children and adolescents with ADHD" – Johan Isaksson
- Infoteket Uppsala. "Psykologisk behandling för barn och unga med ADHD" – Johan Isaksson

Planerade föredrag: Hösten 2024 på EUNETHYDIS

c) Annat

Poster

- Emotion dysregulation in ADHD – a co-twin control study. Presenterad på The European NETwork for HYperkinetic DISorders (EUNETHYDIS) och på sfBUP. Postern vann pris på sfBUP för bästa poster.

Studentuppsatser

- Teemant, M. & Ramsvik, J. (2022). Uppmärksamhet och känsloreglering: En studie om emotionell reaktivitet och reglering hos barn och ungdomar, samt hur dessa varierar beroende på ADHD-diagnos, kön och pubertetsstatus.
- Beni, S. & Turonen, S. (2022). Kompetensen att korrekt klassificera ens egen förmåga att kontrollera emotioner: En studie om sambandet mellan tonåringars självskattningar och objektiva mått på emotionsregleringsförmågan, samt om det modereras av ADHD eller kön.
- Ahlberg, M. (2024). ADHD and its association with emotional impairment and stress among adolescents.